

Indigószín jeggyel...
Főhajtás Babits Mihály előtt
–főljegyzett gondolatok–

1. rész

*...Az ízlés tulajdonképpen konvenció, gyakran elég okatlan konvenció,
s mint minden konvenció változhat,
sőt, művészetben, kell is, hogy változzék.
(...) Nagyon meg kell gondolni,
mielőtt ízlési momentumokat esztétikai érvekül alkalmazunk.*

(Babits Mihály: *Ma, holnap és irodalom – Ars Poetica forradalmár költők használatára*)

Babits Mihály írásai egyszerűek. Sebészi pontossággal s rációval láttat, kézen fogva tanít olvasni és ismeretet szerezni. Róla szólni, hozzá szólni merészség, ki nem kortársának, barátjának született. Alkotónak mindenképp; hatványozottan. Míg némely tudós diszciplínája páncélzata mögül, tekintélyt kölcsönző életkorától is öntudatosan írja doktori fokozattól ékes nevét új és újabb tanulmánya alá, addig író, szobrot formázó, zenét szerző ember hány gyötrő tusát vív, mire címzett művel mer tisztelegni! Csak nehogy azt higgyék, párhuzamot csikarok, rettegi... Magunk közt legyen szólva, igazi művész még a legnagyobbakhoz sem kíván hasonlítani.

Meg aztán, miféle hangon illendő, mely formával lehetséges emlékezni? Szabad-e megszólítani? Jelen napon a legtöbb írást művelőnek nem kérdéses: hát hogyne, ők merészen csaponghatnak továbbá a töredék-írás mezőin is, persze gondolati és látszó korpuszbéli struktúra ügyében többnyire... Elvégre mely szakban támogatná ezt jobban a ripacsgyanús gesztusokkal önfölfújt globál-fogyasztóvá programozódottak érdekszövevényes felszintársadalma, aminek sejtjei terméknek akarják a művet, szolgáltatásnak a teremtést, mint ma? Játék címszó alatt hányt tő-göröngyök, káromlások, velőig táró testleírások, nincs eufémia, nincs blaszfémia, se meghívott szó-eszközök, ellenben él az üres öncél. Így születnek rejtve, ritkán szépségben igaz torzó-gyöngyök – átmeneti és nagyszámú gyászfoszlány hátukon. Holott igazhatatlan a szabadság: *író* bármit, személyeset, töredéket, alpárit, ha *művet* ír...

Elvétve fordul ma alkotó alkotó felé. Szakmai irigység, hunyorított szemű méricskélés, féltékenység, kenyérharcra rásütött kisstílusú rókaacselek nélkül. Izgatott, szüntelen kíváncsisággal, gyermeki megismerés-vágygal, messzire száműzve a szót: érdek, pedig ha vágyásunk sem képes tisztának születni, akkor vagy elvesztünk, vagy végképp asszimilálódott felnőtte váltunk. Babits megfogalmazza ezt *Lira, kalendárium, mese, vers, kabala* című írásában, mely a *Nyugat* 1912. évi 1. számával került olvasói kézbe: „*Kedvem van írni és még nem tudom mit írok – vonalzott papiros van előttem, valóságos írka, minden vonal egy-egy sín és az egész papiros egy nagy fehér pályaudvar, hova, hova induljak ezeken a síneken? Végtelenül szomorú vagyok, teljesen egyedül, az imént volt nálam egy barátom és soha ennyire nem láttam, hogy nincsenek barátaim, eszembe jutott valaki, akit nagyon szerettem és aki talán mindenki közt legjobban szeretett, mint ahogy a vadászok szeretik legjobban az állatokat – és akihez minden kétségbeesett és szenvedélyes közelség sem tudott közel hozni, előttem az óra, előttem a naptár, az óra estét mond, a naptár decembert...*” Bizony ez is egy szomorú vers...

De mit jelent egyszerűen írni? Mivel mutatja nyelve illetén nagyszerűségét egy költő, író a jövőendő költőinek, íróinak? Mire irányíthatja figyelmüket századnyi, bolygónyi idővel más térben? Foglalkoztathatja a pillanat érzékenyét ugyanaz a téma, létezik? Ajándékozható atyai ölelés, lelkielő, szellemi társság a távolból?

Mégis, olyan ez inkább, mint a vonalas-margós Olvasónaplóba kanyarított házi dolgozat régen, mikor először írtam le, vajon hazaszeretet-e egy utcának a szeretete? Nem vagyunk benne biztosak, aztán észrevétlen lesz jelen életünkben. Mert mit hordunk mélyünkön az utcáról, a városrészeiről?

Présházak, tanyák, szurdikok, így szekszárdiasan i-vel mondva, löszbabák az erdős hegygerinc alatti partfalba ágyazódva, őzek a szőlőpászták között, kiürült rézgálicos hordók, cserfák az út mentén... És sárguló képeken őrzött mamuszos lábú nénikék a gangon sámlira nehezülve, ténfergő tyúkok az udvarokban, görék maradványai, telente füstcsíkok szállnak a kéményekből...

Vagy: kulcsmásoló, hentesáru a kis mellékutcában, szűk a járda, papírbolt ablaka néhány poros, gyűrődött kartonhengerrel meg lyukasztógéppel, félbehagyták a rendezést, damilok meredeznek mindenfelé, megtört, összegabalyodott, merev zsinegek, mint tokjukból kitépett, nyers idegszálak.

Elhalt öregok porrá rombolt otthona, csonkított fák, városrendezés mit sem árt, ha egyszer köveket, szögleteket, foghíjas léckerítést és napsütötte lépcső melegét, illanó gyík fénykéjét hordozzuk...

Sűrű évtizedekkel később: „*Óhorsziműre csikosult az égálja, háziasszonyok tették földre a mosogatást, kioldozták derekukon kötényük pántját, félrelibbentették a függőnyt és csak hámulnak kifelé a konyhaablakon egy cigaretta mellett, egyre több helyütt gyűlt sárgás fény a lakótelepi estében, szellő járkált a nyitott lépcsőházakban. A korlátan átugrott egy macska. Néhány antenna magaslott ki a lapos háztetők közül.*”

Persze hogy nem emlékezünk a napra, annak szakára s eseményeire, mikor lelkünkbe vésődtek e képek, hangulatok, a szülőváros, a királyváros földrajza. Ám ettől fogva hozzájuk hasonlítunk, hozzájuk térünk vissza az idő pulzálásával egyre... Babits Mihály – korának köre – nem csekély felelősséget mért ránk, királyi út így tanulni értékvallást, műveltséget, okos szelekciót és izolálni tudást, akaratot... Ha látenszen is formálja lelkünk, vitathatatlan súlya.

Szent István városa című emlékezésében vallja 1938-ban: „*Igen, minden van Esztergomban, pompa és szegénység, szent csillogás és otthonos magyarság, a magyar élet egész keresztmetszete.*” Mi adja az emberi élet keresztmetszetét? Hogyan kellene szavakba önteni, bódultan, lázas magányban Babits szavainak zamatától? Itt rendelt tere a szárnyalásnak. Gúnyát ledobva, csilingelve egygyé forrt elhivatottság és szerelem, midőn írás közben fodrozódunk a hévtől.

A szerelem színe? Lassan indigószín. Ami ugye mindenekelőtt lila, kicsit nyers, aztán püspök, ez torpantató magas rang, bíboré az éj, félelmes, ám intuíciónk, vágyunk és értelmünk indigón ad jelt, indigón szólít, így várakozunk, kétesnek csúfolható tanok szerint végezt köti a végtelennel. Babits indigója iriszeinek színe, szökellve egyet el is borulhat, *Szekszárd, 1915 nyarán* című versében írja: „*A lila kékbe feketéll, / áll az Idő és máll a Tér, / kilencszáztizenöt – / (Igy csüggttem én a mély egen, / mint régi jók dombhegyen, / a vén présház fölött.)*”

Présház: a milliószor emlegetett, dohos-hús pincék hordóstul-kádastul, „*Elvadult a kert, benőtte a magas fű, fölébe nőtt a kidőlt rózsafának, hajlott szára tövisekkel szikkad a napon.*” A ház tárva vár. Szülőház: „*... régóta nem járt itt (...) Emlékezett a jellegzetes, hívős illatra, ami a magas falaknak támasztott könyvespolcok felől kúszott az orrába. Szerette ezt a szagot, csakis múzeumokban érezni ilyet, meg zöld zsalugáteres házakban, ahonnet rég kihaltak a nyári verandát benépesítő kötényes asszonyalakok, por lepi a nádszékék üres inait, messziről kattog a fűbe heveredő csontos, mosoly nélküli férfi uja az írógépén, és már csak nyugdíjas nénik szolgáltatnak jegyeket a turistáknak a szülőház megtekintésekor.*” Egyéb házakat látni az általános iskola kapuján kijövet, a sötét villanyos-hideg estében, bevásárlás

Illyés Gyula meggyőződése: „A költőre aggatott jelzők jellemzőbbek a korra, mint a költőre.” Higgyünk csak neki, ha szakos képzésben részesültek fanyalognak többszörösen összetett mondatok, mi több: a két, s vakmerőn három jelzővel ellátott alany olvasatán... Ha patetikussággal tévesztik össze az analitikus precizitást, mondván, így már senki nem ír... S e minutumban vétenek óriásit: aktuális ízlésük, az alkotó személyének, és uramfia, magának az írásnak lényegét kavargatják máris piszkos egyveleggé! Szurokmunka ez, nem más! Éppen ekkor muszáj nehezünkre eső szánással, nem palástoltan lelki békénk érdekében tanúsított fegyelemmel föltételezni: alapos olvasottsággal senki nem tenne ilyet.

És mennyit szenvedett az induló, a többedik kötetes, az érett Babits Mihály a jók indulatától... hogy bele nem rokkant. Értelmetlen szenvedésével – megállapítható – nem válhatta meg mégsem az utána következőket...

„Kiteljesült, beteljesült komplex élményről tudósít minket a szerző. (...) Bár a szöveg védelmében el tudom mondani, hogy igen gazdag a szöveg lexikája. (...) Nyugatosnak, talán még újhaldasnak elmegy...” Egyetemi reflexiók... Mögénk, mögénk!

Elmehasasztó hallucináció, hogy folyvást az utókornak erkölcsi kényszere a kompenzálás! Miért nem a jelen igyekszik értőn olvasni, fejteni, szeretve támogatni? Horváth János így konkludálja *Babits Mihály* című tanulmányában a költő nyelvezete generálta pengeváltást: „...gyöngéje Babitsnak a szójáték érthetetlenül mohó kedvelése. (...) *Stilusát mindvégig valami plasztikus, nem egyszer zsúfolt tömörség jellemzi. (...) Válogat, latolja a szót, a kifejezést, s innen van, hogy legtalálhatóbb, legszabatosabb sorai is mindig a szokatlanság, az újdonság benyomását keltik, sohasem az élő, közhasználatú beszédét. Tudatosan, s megszabott művészi hatás céljaira idomítja a nyelvet is.*” Máskor Kosztolányi beszél, igaz, Rilke vetületében szóficamításokról, amelyeket csak néhány finom és fáradt ember ért, de mint a *Nyugat* 1909. évi 18. lapszámában lejegyzí: „...ezekben az árnyalatokban több érzés-érték van, mint kötetekben és könyvtárakban. Ha megzendül a nyelv, fogalmak zenélnek. Csak Poe Edgarnak vannak ilyen kincses szavai. Nálunk meg Babits Mihály szó-idomító, blazírt és kesernyés verseiben találok hasonlót...”

Sóhajjal olvassuk ezt, hátradölvé, elmerengve. Szerkesztő kellett a publikáláshoz, jó szerkesztő. Ez gyakorlatilag ekvivalens a szerencsével, mert valljuk be, mily fehér holló az értő szerkesztő, ki ha kő lenne, bölcsessége nem pusztán keménységében, de belül érelt kristályaiban, időtállóságában és egyéb természeti elemekkel való finom szimbiózisában rejlene! Szerencsés az induló művész, aki ilyen kéz alatt szökkenhet szárba. Akit becsülnek, s akinek szilárd oka van becsülni döntőnkét!

Mindazonáltal botorság lenne elhinni, költőnk nem emelte szavát bizonyos kimondatlan, ragacsos hálóként terpeszkedő rekesztés ellen. *Üzenet és vallomás* című munkájában összegezte 1932-ben: „Az író ma úgyis egy kicsit el van temetve, s már-már csak a szellemidézők költögetik, kicsiny és titkos szekta, ilyen intim szeánszokon. Presztízsünk megfogvatkozott, büszkeségünk a sötétben bujkál. Gondolhatjuk-e még, hogy a világ nem lehet el írók és magasabb irodalom nélkül? (Igaz, hogy olyan világ is ez!) Színházaink és kiadóink bőven gondoskodnak a jó pótlékról, mely szintén csak irodalom, mert hiszen írják, s büszke irodalom, mert olvassák. Úgy hallom, »magasabb irodalmi érték« már a visszautasítás formulája lett menedzsereinknél. Ez a jelző: »irodalmi«, kétségtelenül gáncsoló szó manap.” Egyszerű szavak ezek, „nagy” témáról, igazak, Babits Mihály írta őket.

Mit lehet kezdeni a jelenséggel, hogy mennél érettebb, bölcsőbb valaki, annál inkább hallgat? Ez valami játszma, ami íratlan szabály szerinti rangot mutat - mintegy intellemként, illemként a fiatalabbaknak? Hogy hékás, eddig, ne tovább... Megnyugtató lenne nem érteni a dolgot. „Nehéz manapság érvényesülni a fiatal íróknak. Ma úgyis az öregeké a világ... (...) A fiatalok katonának valók, szolgálni valók, bele sem szólhatnak a világ dolgaiba. Talán azért is nem tud kijutni az emberiség régi, ostoba babonáinak rettenetes, gyilkos kátyúiból, mert a fiatal, friss, merész hangokat nem engedik szóhoz jutni.” A kurzív szedés kedélycsitítón

mutatja: nem e sorok jegyzője ragadtatta magát teátrális kinyilatkoztatásra, természetesen itt is magyar irodalmunkat a huszadik századtól meghatározó szellemóriás véleménye áll; mottónkban nevezett művéből. (Ebből következne, mindez lábjegyzetként értelmezendő, szigorúan elhatárolva állapotainktól...) Büszke lehet magára a közösség, ahol érvényesülni engedik középsikolásainkat, huszonéveseinket, ahol nem a manapság oly divatos, személyi népszerűséget olcsón hintó, „mentoraik” által megírt-eszkábált történetek felolvasására, előadására hívják őket, s félretéve a negatív festést, ahol örömmel vegyes meghatottsággal mérik fel: meghaladta tanítvány a mesterét. Ahol kezet nyújtanak az egyedül járónak, nem karomná kapaszkodva támadják. Ahol nem értik, mit jelent ez: a boldogak középuított kényük-lényük javának szavára vonagolva... Akik elzárnak, idővel velük sem szándékozik majd közösködni senki – haláluk után szempillantás alatt tűnik nevük hátrahagyott fecnijeikkel egyetemben. Nem szabad hagyományt teremteni ugyanazon emberek ugyanazon munkájával, most, s majd újra, jövőre, azután... Nem szabad vergődni hagyni azokat, akik tisztelettel fordulnak felénk. Kollektíven akarattal életbevágó újfentestvéreivé fogadtatnunk egymással Zenét, Képzőművészetet, Táncot, Fotót és Irodalmat, amiképp Verset, Prózát, Drámát, Recenziót, Gondolatot! Utópisztikus ez, tudniillik a fogalmazás, az eszme, fenségghajhászó? Továbblapozva ez áll: „...a fenségest csak egy lépés választja el a nevetségéstől. Minden merészebb eltérés az ízléstől könnyen nevetségessé válik, ha új ízléssé össze nem simul, s valóban senkinek sincs annyira szüksége az ízlés magasabb művészetére, mint a konvenciók ízléstől magát felszabadítani kívánó írónak.” E rész zárszavául pedig, kiegészítve a fiatalok rátermettségének kérdésével: „Hol csak a lángész a fontos, teremhetnek az ifjú Shelleyk, Keatsek, Petőfik, de hol gyakorlás és alkalmazkodás a döntő faktorok, ott minden szó az idősebbeké. Így költészetben is mint politikában öregek korát éljük. Idő kell elsősorban – és hol ma az ifjúság ideje?”

2. rész

*„Oszlopha, háztetőbe,
koppanva, heütődve
bővegér csap át.
Gyertya lobban égni,
s száz pille összevethi
az életet s halált.”*

(Babits Mihály: Esztergomi napló)

Értetlenül, néha pironkodva hallgatom, miről, s miképpen szónokolnak némely irodalomtörténészek (még afelől sem vagyok bizonyos, mi differencia húzódik irodalomtudós, irodalomtörténész és irodalmár között, hogy ők miként gondolják); egy időben csak élelem-érzem mélyemen rótt sorait, géniuszának tintanyilatkozását. A tájat, az ő táját érezni különös öröm. Hazatérés. Mert az én tájam is. Varázsos tájék-játék, feleltessük egymásnak a gyökereit befogadó földet, a bölcsőt jelentő Szekszárdot és az alkotó kikapcsolódás, a jóleső-várt töltekezés városát, Esztergomot. „*Ómega s az alfa*”. Ha Duna, akkor Séd-patak, Szőlőhegy, hát Előhegy, a Sötétkapu melletti kis híd sziluettje tán a mára nevét viselő macskaköves utcácska hidjáié, böngészés, alkony, jószagú szelek, kacsok között kék gyümölcsök, a kisgyermek családja, a férfi családja, Misi és Mihály, falépcsőn a szőnyegek pora, szék lábak, ágy lábak, ülőpárnák, himzett takarók tudják első remekét, utolsó remekét.

Zavart feszengéssel döbbenek rá: nem emlékszem az első Babbitstól olvasott műre. Vers, portré a bársonyos szélűvé rongyolódott vastag szöveggyűjteményekből, regény, hely és idő, egykori tanárom vagy családtagom, ki megismertetett nevével – homály fuvall és dereng mindefölött. Akár illetlenségnek is bélyegezhetnék a kiváló lexikális memóriával áldottak.

közben ránk melegszik a sapka, kabát, bántanak, megvernek, elmertülni, magunkra zárni ajtóinkat, vacsora, olvasás, gondolatok, sírás, kályhameleg. A dombtetőn is tél van. *„Nem csapdossák egymást a szélben a színes függönyszalagok. Titok a legyek céltalan röpte. A tornyok csak fölmutatnak a hangtalan égre. Élet. Csöndes. Valóságos.”* Igen, szeretném a legyeket... Ehelyett milliárdszor és még többször szemellenzővel, fittyet hányva és mit sem törődve, nem elfogadva, dafke, a megőrültek izzó szemgolyójával azért is *„A város peremére nézünk, a domboldalon vékony füstcsíkokban szállnak a csipős szagú égett párák. Egy tető előlép a lázas arcú égből, körötte pókháló szárnyú fatörzsek szálkái. Találkozunk Te és én. Mustizű ablakok a leszálló alkonyban.”* November huszonhatodika. Nem számít – semmi. Az íráson kívül.

Az művész (fogyó)eszköz, önmagáé, ha tetszik, egy nálánál magasabb létezőé. Hatalomé? Szócső-féle, rezonőr ferdítve. A műzsák, ihletők használati tárgyak, eldobhatóak. Az egykor létező-lélegző anyag, a megírt anyag kipusztul, nem dühösködni jogutódok, sem örökösök. Nos ha mégis közöttük élünk, melegükért dobban szívünk, a mindenség atomjaként örökítjük őket, nem utolsó sorban jövő generációjuk szorgalmában, elméjében és érzékeiben bízunk, ajánlatos végiggondolni: ha közeledünk és nyitunk, üdvös lenne azt reális jószág-látás, -tapasztalás végett tenni, nem mint vízbefülő kétségbeesett kalimpálása, hinni, szűk határ-végünk – nevezhetjük pátriánknak – ismert foltjain kívül bármilyen éltető, csak mert arra szomjazunk. Legyen az másik hely, másik ember.

Az ember különben is család. Az író e tekintetben legjobban önmagára veszélyes. Ha attól kap erőre, tündér, máskor sátán, szerelmet szít agyában, produkálja környezetének, jámboran hagyja magát megvezetni, hogy majd alattomban, kifundáltan görnyessze agyon porszem ellenségét, egyszerre sakkozni bajnok, imádkozni, csábít és elárul. Ki követhetné őt, ki érthetné ezt meg jobban, mint egy másik író? S ki dolgozhatna férges-irigy manipulációval veszejtésén, szellemi-alkotói megsemmisítésén, érzelmi nyomorításán eredményesebben, mint egy másik író? Kivételek akadnak. Nekik fülükbe szabad sügni tévedéseink. Nem hagyják, hogy velük bocsáttassuk meg magunknak, ha hazugon írtunk a korai években hipnózis béklyójától kötötten, nem hagynak minket magunk-méltatlan cselekedni. Ők nem jönnek zavarba a folyondárként kísérelő tájat benépesítő másod-, sokadrangjától, hisz egy város a táj, egy város a benne élő. (Kellems uniót e páros egyedül műben alkothat.) Evidenciának könyvelik a látszólag érdektelen motívumok iránti rajongásunk, mert érzékenyen fölmerik, korszakalkotó találmányok azok. Babitsi hátrahagyott sorok: *„Lehet-e élni evvel a szeszélyes / érzékenységgel, evvel a bolond / reszketésséggel ebben a veszélyes / világban?”* Merész elégedetlenséggel továbbfonva idézzük *Én is fa vagyok* című munkáját: *„Ó a fák élete! egy helybe kötve élni! / hiába vágni föl! nyúlni a nap felé! / megunt gyökereken, miket nincs mód kitépni, / hiába nőni a szomszéd cserjék fölé!”*

Ady Endre témáiról tartják, mielőtt versbe épültek volna, rendre felbukkantak publicisztikájának hasábjain – fél évvel, egy egészsel korábban. Babits Mihálynál, meglehetősen úgy történt, egy-egy öt elbűvölő csendülés, szókapcsolat tartotta rabul, s onnantól csakis avval örökíthetett adott hangulatot.

Gyönyörű fesztelen illesztette a „ludbörzik” és a sár kettősét, ahová kellett. Míg *Ősz és tavasz* között *„Ludbörzik az agyagos domb bőre, / elomlik és puha sárrá rothad...”*, addig az *Őszi harangozó* imígyen szól: *„Az idén korán kikelt az ősz / széltől ludbörzik saraink puhája: / siess harangozó! az alkony megelőz. (...) // Én nem tudom, hogy útam merre fussam / s a nagy vágától lábam csak ténfereg: / mennyi rossz szem néz már rám gyanussan! // Nem merek s únom, hogy nem merek / dachból előttük levetkezni pőrén / s szemeteiktől megkopni, emberek!”*

apja és anyja, felesége, nem hivatkozhatunk csontig vetkőztető kínnal állapotuk, egészségük fogyatékoságaira...

*

Örök vita tárgyául szolgál a Beszélgető-füzetek anyaga. Innét sarjadzhat a mi századfordulónk iszonyatos, sorvasztó vívmánya: a valóságműsor. Egészséges szeméremmel rendelkező nő vagy férfi – kockáztassuk meg: művészi cél hiányában, s hacsak nem beteg – nyilvánvalóan nem kürtöli széjjel gyermeke, szülője vagy önnön teste leépülésének mikéntjét, mert szégyelli azt. A haldoklás feltétlenül méltatlan és vesztes pozíció a szellemünk, lelkünk zenit-idején történetekhez képest. A test először nem vezérel épen, végül otthont sem ad fentieknek. Babits papírra írt kérései, jelzése fájdalmának, szükségének, kínjának jól látható kontúrral különül el például irodalmi- illetőleg magánlevelezésétől. A hús alázkodása végképp az ő univerzumától. Emberség, tisztesség, látszat-figyelmesség, vélt-valós illendőség, óvás vagy megkönnyebbülés, szeretet és hiábavalóság, családi kötelék mind kevés volt megakadályozni a gyarló ember kíváncsiságának mohó kielégülését, igen, olvassa a kinyomott sorokat és bekezdéseket évről évre, lapogatva hagyományozza tovább unokáira, mit és miért tenne mást...? S tán tényleg nem tud. Így aztán fiktív pontokért, idegen primitívek elismeréséért és élhetésért foly verseny, férget kell enni, hazudni kell, sarat ömlesztani egymás arcára, levetkőzni kell: ruhát, származást, hitet, személyt és nevet. Hogy „ötszáz bizony dalolva ment”? No de miért! Bár annyi menne csak jelenünkből is rossz úton!

*

Vannak emberek, akik társaságában törpe vagyok érvényre juttatni személyiségem, egyáltalán megnyilvánulni, hallgatagon ülök belső zavaromban tocsogva a széken. Ilyet szélhámos rosszindulat és fénylő nagyság közelében szintűgy érezni. Gyöngéden gondolunk afelé, ki segít legyőzni ezt. Általában a legnagyobbak teszik. Tán nekik sincs érzékük hozzá, kinek mikor kell gratulálni. Köszönöm.